

Wyrok z dnia 6 sierpnia 2008 r.

II UK 361/07

Przez zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej (art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) należy rozumieć zakończenie jej w sposób definitywny.

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie SN: Zbigniew Myszka, Jolanta Strusińska-Żukowska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 6 sierpnia 2008 r. sprawy z wniosku Kazimierza S. i Elżbiety S. przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddziału Regionalnego w L. o ustalenie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 31 lipca 2007 r. [...]

1. u c h y l i ł zaskarżony wyrok i oddalił apelację,
2. zasądził od wnioskodawców solidarnie na rzecz strony pozwanej kwotę 120 zł (słownie: sto dwadzieścia) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 27 marca 2006 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, na podstawie art. 36, 7, 16 oraz art. 28 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.), odmówił objęcia wnioskodawczyni Elżbiety S. ubezpieczeniem społecznym emerytalno - rentowym na wniosek złożony w jej imieniu przez ustanowionego pełnomocnika - męża Kazimierza S. W uzasadnieniu organ rentowy podniósł, że Elżbieta S. jest żoną wnioskodawcy, który jako rolnik podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu rolników. Ze względu na wyjazd za granicę Elżbieta S. nie uczestniczy w prowadzeniu gospodarstwa rolnego, nie może jednak do niej mieć zastosowanie art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy, dotyczący osób, które zaprzestały prowadzenia działalności rolniczej. W odwołaniu

wnioskodawca, działający w imieniu własnym i jako pełnomocnik żony wskazał, że jego żona objęta była obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym rolników od 1 lipca 1977 r. do 1 października 2001 r., następnie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej i jako objęta ubezpieczeniem przez okres ponad 50 kwartałów, może obecnie kontynuować ubezpieczenie na wniosek.

Wyrokiem z dnia 7 grudnia 2006 r. [...] Sąd Okręgowy-Sąd Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie oddalił odwołanie. W świetle ustaleń faktycznych, Kazimierz S. jest rolnikiem i podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników. Wspólnie z żoną Elżbietą S. jest współwłaścicielem gospodarstwa rolnego położonego we wsi C. Wnioskodawczyni w dniu 24 marca 1997 r. wystąpiła do KRUS z wnioskiem o objęcie jej ubezpieczeniem społecznym rolników. Organ rentowy uwzględnił powyższy wniosek i decyzją z dnia 25 kwietnia 1997 r. stwierdził, iż wnioskodawczyni podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu rolników, w tym ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, od początku pierwszego kwartału 1997 r. Od sierpnia 2001 r. Elżbieta S. nieprzerwanie przebywa w Stanach Zjednoczonych. W tym czasie działalność rolniczą prowadził wyłącznie jej mąż. Decyzją z dnia 27 czerwca 2005 r. Prezes KRUS stwierdził ustanie rolniczego ubezpieczenia społecznego wnioskodawczyni od października 2001 r., a jej odwołanie od tej decyzji zostało oddalone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego-Sądu Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 23 grudnia 2005 r. W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie od zaskarżonej decyzji KRUS z dnia 27 marca 2006 r..

Sąd ten wskazał, że zasady podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, określa ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r o ubezpieczeniu społecznym rolników, stanowiąc w art. 1 ust. 1, że ubezpieczenie obejmuje rolników i pracujących z nimi domowników, którzy mają obywatelstwo polskie. Rolnikiem w rozumieniu art. 6 pkt 1 ustawy, jest pełnoletnia osoba fizyczna zamieszkująca i prowadząca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osobiście i na własny rachunek działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym. Na zasadzie art. 3 ust. 1 ustawy ubezpieczeniu podlega się z mocy ustawy albo wniosek. Przepis art. 16 ust. 2 pkt 2 stanowi, iż ubezpieczeniem społecznym na wniosek obejmuje się osobę, która podlegała ubezpieczeniu jako rolnik i zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, nie nabywając prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia, jeżeli podlegała ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu przez okres co najmniej 50 kwartałów. Bezsporne jest, że wnioskodawczyni jest współwłaścicielką gospodarstwa rolnego i od przeszło pięciu lat nie prowadzi działal-

ności rolniczej. W ocenie Sądu, art. 16 ust. 2 ustawy nie ma zastosowania wobec wnioskodawczynie, gdyż przez „zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej” należy rozumieć zakończenie jej w sposób definitywny. Zaprzestanie działalności rolniczej wiązane jest najczęściej z faktem nabycia uprawnień emerytalno - rentowych lub ewentualnym wyzbyciem się własności gospodarstwa (art. 28 ust. 4, art. 28 ust. 10, art. 19 ust. 2 pkt 3). W ocenie Sądu pierwszej instancji, nie można na równi z taką sytuacją traktować przypadków, w których ubezpieczony rezygnuje z prowadzenia działalności rolnej decydując się na podjęcie innego rodzaju działalności. Tym samym wnioskodawczynie nie zaprzestała prowadzenia działalności rolnej w rozumieniu art. 16 ust. 2, zrezygnowała bowiem z pracy w gospodarstwie jedynie czasowo, w związku z wyjazdem za granicę, pozostając w dalszym ciągu współwłaścicielką gospodarstwa rolnego.

Na skutek apelacji działającego w imieniu własnym i żony Kazimierza S., wyrokiem z dnia 31 lipca 2007 r., Sąd Apelacyjny w Lublinie, zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i objął Elżbietę S. ubezpieczeniem społecznym emerytalno - rentowym na wniosek od dnia 2 marca 2006 r. W ocenie Sądu drugiej instancji, wnioskodawczynie może być objęta ubezpieczeniem emerytalno - rentowym na wniosek na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, skoro nie ma wątpliwości, że zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, bowiem wyjechała w sierpniu 2001 r. do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej i nadal tam przebywa. Fakt wyłączenia jej z obowiązkowego rolniczego ubezpieczenia społecznego od dnia 1 października 2001 r. stwierdzony został decyzją KRUS z dnia 27 czerwca 2004 r., a odwołanie od tej decyzji zostało oddalone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego - Sądu Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 23 grudnia 2005 r.

W uzasadnieniu swojego stanowiska, Sąd Apelacyjny powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2004 r., II UZP 5/04 (OSNP 2004 nr 22, poz. 389), w której wskazano, że „wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. (...) nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w związku z ust. 4 tej ustawy”, wywodząc, że wnioskodawczynie, nie prowadząc w związku z wyjazdem za granicę gospodarstwa rolnego mimo pozostawania jego współwłaścicielką, zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, a udowadniając okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu wynoszący ponad 50 kwartałów, spełniła wymogi do objęcia jej ubezpieczeniem emerytalno - rentowym rolników na wniosek.

Powyższy wyrok zaskarżył skargą kasacyjną organ rentowy i zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 16 ust. 2 pkt 2 w związku z art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie wynikające z nieprawidłowej interpretacji pojęcia: „zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej” i przyjęcie, że wnioskodawczynie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy i w związku z tym spełniła warunki do objęcia ubezpieczeniem na wniosek, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi drugiej instancji, lub uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, jego zmianę i orzeczenie co do istoty sprawy, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną, wnioskodawcy wnieśli o jej oddalenie, podnosząc, że skoro wnioskodawczynie podlegała pełnemu ubezpieczeniu rolniczemu przez okres ponad 70 kwartałów, zaprzestała prowadzenia gospodarstwa rolnego w związku z wyjazdem za granicę i nie nabyła prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia, może być objęta ubezpieczeniem emerytalno - rentowym na wniosek.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest zasadna. Zgodnie z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, ubezpieczeniem emerytalno - rentowym na wniosek można objąć osobę, która podlegała ubezpieczeniu jako rolnik i zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, nie nabywając prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia, jeżeli podlegała ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu przez okres co najmniej 50 kwartałów.

W rozpoznawanej sprawie niespornym jest, że wnioskodawczynie podlegała ubezpieczeniu jako rolnik w okresach od 1 stycznia 1987 r. do 14 lutego 1991 r. i od 1 stycznia 1997 r. do 30 września 2001 r., a następnie wyjechała w sierpniu 2001 r. do Stanów Zjednoczonych i nadal tam przebywa. Niesporne jest także wyłączenie jej z obowiązkowego rolniczego ubezpieczenia społecznego od 1 października 2001 r. decyzją KRUS z dnia 27 czerwca 2004 r., potwierdzoną prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego-Sądu Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 23 grudnia 2005 r. Sporna pozostaje natomiast ocena czy wnioskodawczynie, będąca nadal współwłaścicielką gospodarstwa rolnego, przebywając obecnie za granicą (od sześciu lat), zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym

rolników, a wobec powyższego czy wypełniła zawarte w nim przesłanki skutkujące objęciem ubezpieczeniem na wniosek. Odpowiadając twierdząco na to zagadnienie, Sąd Apelacyjny, posiłkując się uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2004 r., II UZP 5/04 (OSNP 2004 nr 22, poz. 389), uznał, że wyjazd za granicę i dalszy tam pobyt uzasadnia stwierdzenie, że mimo zachowania własności gospodarstwa rolnego, zaprzestano prowadzenia działalności rolniczej, co uzasadnia objęcie ubezpieczeniem emerytalno - rentowym na wniosek na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Pogląd ten nie jest trafny. Przede wszystkim należy zauważyć, dzielając wyrażoną w powołanej uchwale Sądu Najwyższego wykładnię art. 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, że dotyczyła ona zawieszenia wypłaty części uzupełniającej renty rolnika, który zakończył prowadzenie gospodarstwa rolnego, wydierżawiając je, a tym samym nie może mieć odniesienia do sytuacji osoby, będącej współwłaścicielką gospodarstwa rolnego, która nie prowadzi działalności rolniczej w związku z czasowym pobytom za granicą.

Przez „zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej” w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy, należy rozumieć, dzielając stanowisko Sądu pierwszej instancji, zakończenie jej w sposób definitywny. Jest ono wiązane najczęściej bądź to z faktem nabycia uprawnień emerytalno - rentowych, bądź też niezdolnością do pracy w gospodarstwie rolnym lub ewentualnym wyzbyciem się jego własności (art. 28 ust. 4, art. 28 ust. 10, art. 19 ust. 2 pkt 3). W ocenie Sądu Najwyższego, nie można na równi z powyższymi wymogami definiować na potrzeby art. 16 ustawy czasowego wyjazdu poza granice kraju jako ostatecznego „zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej”. Tylko bowiem właściciel (posiadacz) gospodarstwa rolnego, który utracił możliwość jego prowadzenia i uzyskiwania tą drogą środków utrzymania, nabywa prawo do objęcia ubezpieczeniem na wniosek, którego celem jest uzupełnienie posiadanego okresu ubezpieczenia dla uzyskania uprawnień do świadczeń przewidzianych ustawą. Z oczywistych względów nie dotyczy to osoby, która - tak jak wnioskodawczyni w sprawie, może kontynuować prowadzenie działalności rolniczej, podlegając ubezpieczeniu.

Z tych względów, dzielając zarzuty skargi kasacyjnej, orzeczono jak w sentencji, na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c.

O kosztach orzeczono po myśli art. 98 k.p.c., uwzględniając taryfowe wynagrodzenie pełnomocnika strony pozwanej.

=====